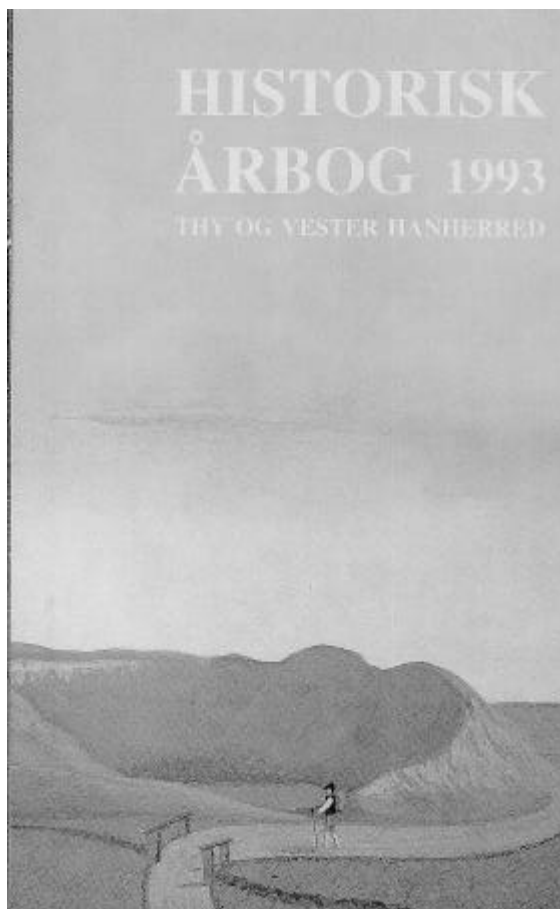

Sjørring Volde og Rasmus Henrik Kruse

Jytte Nielsen

Sjørring Volde er vel nok det mest imponerende voldsted i Nordvestjylland. Idag er voldene omkranset af høje og store træer. Men sådan har det ikke altid været, hvilket også fremgår af denne årbogs omslag. Sjørring Volde var "træløs" helt frem til århundredeskiftet. I denne artikel fortælles om voldstedets tilstand i begyndelsen af 1800-tallet og om manden, som vi kan takke for tegningen på omslaget - Rasmus Henrik Kruse.

I det meste af dette årtusinde har der ligget et voldsted i Sjørring. Voldstedet må være opført i begyndelsen af middelalderen og har signaleret at her boede en stormand, som havde magten i sin hånd. I løbet af middelalderen mistede stedet sin betydning og forfaldet begyndte. Sjørring by reduceredes til nogle gårde samt kirken, og vi skal helt frem til Thybanens anlæggelse i 1882, før der atter vokser en større bebyggelse frem.

Voldstedets historie gik i glemmebogen, og befolkningen begyndte at fjerne jord fra stedet, og langsomt blev gravene fyldt med nedskreden jord fra voldene.

Voldstedet i år 1802

"Blandt de mærkeligste Spor af gamle Bygninger, udmærke sig Sjørring Volde, som ere beliggende tet ved

den Østre Ende af Sjørring Søe, der; hvor Spering Søe gyder sig i denne. Baade Forhøjningen, hvorpaa Borgen eller Slottet har staaet, og Voldene, som have omgivet det, ere endnu uforstyrrede. Borgen har vel ikke været af stor Omfang; men saavel Forhøjningen som Voldene have været temmelig høje. Volden er paa 3 Steder giennemskaaren, hvorigjennem Vandet har gaaet ind fra Sjørring Søe og opfyldt Graven. Maaske ogsaa Skibe have lagt derind, og Vindebroer have forenet de adskilte Volde. Den nu næsten udtørrede Grav er for nærværende Tid 15 Skridt bred. Forhøjningen i Midten, som har været firkantet, er endnu 15 Alen høj, og dens Omkreds ved Grunden er 170 Skridt."

Således beskriver sognepræst til Skjoldborg og Kallerup menigheder, Knud Aagaard i 1802 Sjørring Vold, i sit værk "Beskrivelse over Thy". På dette tidspunkt, mange hundrede år efter opførelsen og brugen af voldstedet, er der stadig meget bevaret, selv om det tydeligt fremgår, at konturerne begynder at blive noget udviskede, og voldgraven er næsten udtørret. Uheldigvis har Aagaard ikke tegnet voldstedet, og der skal gå yderligere næsten 40 år, før vi får den første billedlige fremstilling af stedet.

Rasmus Henrik Kruse

Rasmus Henrik Kruse blev født i 1796 i Navtrup præstegård i Nordsalling, som ældste søn af sognepræst Jørgen Kruse. Præstekaldet var magert, og der var ikke midler til at give den store børneflokk en akademisk uddannelse. Rasmus Kruse lærte landvæsen og efter 3 års læretid på Frøslevgård på Mors, blev han forvalter på Dueholm i Nykøbing Mors.

Efter 10 års ansættelse på Dueholm blev han fuldmægtig på Herredskontoret i Nykøbing i 2 år og fik således indsigt i affatning af købekontrakter og skøder, samt juridiske papirer. I 1825 lærer han Elisabeth Halchus Amtrup at kende. Hun var på det tidspunkt husjomfru på Østergård i Åsted. Brylluppet mellem dem stod i 1828 i Fur Kirke. Dette skyldtes at, Elisabeths mor, som var enke, boede der. De nygifte bosatte sig hos hende i huset Sorgenfri i Nederby. Kruse anlagde straks en stor, smuk have, hvilket vakte opsigt, da havebrug var temmelig ukendt på dette tidspunkt.

For at forsørge familien drev han lidt landbrug, men gjorde også brug af sin viden fra Herredskontoret i Nykøbing, idet han blev øens juridiske rådgiver. Endelig praktiserede han lidt som klog mand og kunne kurere bulne fingre og dårlige bryster. Men fast arbejde passede ikke rigtigt til hans natur; han var mere en kunstner og følte sig måske nok kaldet til noget højere end almindeligt dagligdags arbejde. Hans store interesse var studiet af fortiden, hvad enten emnet var geologi, arkæologi, historie, kulturhistorie eller folkeminder.

Når der kom videnskabsmænd til øen, fik de hjælp af Kruse, og i 1833 begyndte han selv at foretage "historiske" rejser til de forskellige landsdele. Han havde lært sig at tegne og tjente penge ved silhuetportrætter, og nu begyndte han så at male og tegne herregårde og købstæder. Han fik ofte frit ophold på gårdene og solgte så

malerierne. Hans foretrukne teknik var at arbejde med vandfarve og lim - gouache.

Foruden at male laver han også beskrivelser af oldtidsminder, historiske steder, runesten, oldsager, lokale sagn og meget andet. Meget af dette materiale samler han i værket "Nørre Jyllands Mærkværdigheder i det 19de Aarhundrede", som han dog aldrig fik udgivet. Han fortsatte sine antikvariske rejser i 25 år.

I 1851 dør hans 1. kone og han gifter sig igen med en 22 årig kvinde, Helle Mikkelsdatter. De flytter fra Sorgenfri til Hellesminde - også på Fur. I 1877 dør Rasmus Kruse - 81 år gammel.

Gouachen af Sjørring Volde

Når man betragter omslaget på denne årbog, kan man kun være taknemmelig over, at en mand som Rasmus Henrik Kruse fik mulighed for at drage rundt i landsdelene og gøre optegnelser. Af malemåden og teknikken fremgår det tydeligt, at han ikke var skolet i faget - han var selvlært. Alligevel er hans "lille" 8 x 15 cm store tegning af stor værdi. Han har kun været interesseret i at gengive det, han så, så korrekt og videnskabeligt som muligt. Derfor kan vi også godt regne med at det er voldstedets tilstand år 1841, vi ser at billedet. Voldene er slidte, voldgraven opfyldt og udtørret, men Sjørring Sø ligger der stadig mod vest, og over afløbet fra Sperring Sø er en lille bro. Bag voldstedet - i horisonten ses kæmpehøjene ved Dollerup, liggende i et hedeareal. Endelig giver Kruses værk stof til eftertanke, nemlig at det blot er få generationer siden, at Thy fremtrådte ganske anderledes, end vi idag oplever det.

Litteratur:

Johs. E. Tang Kristensen: Rasmus Henrik Kruse. Naturmaler og antikvar. Lademann 1979.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy og Vester Hanherred 1993, side 7-8).